

Iz obilja srca: Istina i milosrđe u donošenju suda o drugima

Porok ogovaranja česta je tema u propovijedanju pape Franje. Ovaj članak sadrži neka razmatranja o ogovaranju i osuđivanju drugih iz duhovne i ljudske perspektive.

20.05.2022.

U šetnji selom, često se ugledaju svijetle bobice među zelenim grmljem. Ako se radi o malom

djetetu, krajnji rezultat često su suze uzrokovane posjekotinama od grma gloga, punog oštarih skrivenih trnova. Glog je vrsta biljke koja se nalazi u cijelom svijetu i koja brzo raste sve dok ne postane invazivan korov. Isus se koristi njime kada govori o odnosu našeg srca i naših riječi: *Svako se stablo po svom plodu poznaje. S trnja se ne беру smokve niti se s gloga grožđe trga. Dobar čovjek iz dobra blaga srca svojega iznosi dobro, a zao iz zla iznosi zlo. Ta iz obilja srca usta mu govore (Lk 6, 44-45).*

Vanjski zvuk unutarnje glazbe

Stvari koje mislimo i osjećamo - a zatim govorimo - pripadaju tako dubokoj sferi naše intimnosti da se mogu činiti kao teritoriji nad kojima imamo malo kontrole.

Nerazumijevanje spontanosti ili jednostavno nedostatak samosvijesti može potaknuti ovaj dojam.

Međutim, ne samo da možemo

zapravo obrađivati ovaj unutarnji vrt, već nismo ni sami u tome. Isus želi ući u ovaj prostor da ga posveti, da ga sjedini sa svojim srcem; želi da se naša srca, naše misli, riječi i djela skladno izražavaju.

Krist nas podsjeća, primjerice, da ne možemo istinski voljeti druge, a istovremeno o njima govoriti loše ili da ne možemo željeti poboljšati svijet i, u isto vrijeme, oštetiti te procese rasta riječima podjele. Naš Gospodin ide još dalje. On nam jasno govori da ne možemo voljeti Boga svim svojim srcem ili autentično moliti ako ustrajemo u tome da se ljutimo na ljude oko nas: *Ako dakle prinosiš dar na žrtvenik pa se ondje sjetiš da tvoj brat ima nešto protiv tebe, ostavi dar ondje pred žrtvenikom, idi i najprije se izmiri s bratom, a onda dođi i prinesi dar (Mt 5, 23-24)*. Isus nas želi staviti na oprez od bilo kakvog mogućeg unutarnjeg loma; želi zatvoriti svaku pukotinu kroz koju bi se mogla uvući

hladnoća lažnog milosrđa. On zna da smo mi sami prvi na udaru i ne želi ništa drugo nego da nas izliječi svojim mirom.

Poslanice prvih kršćana vrlo jasno odjekuju ova učenja: *Ne smije se, braćo moja, tako događati! Zar vrelo na isti otvor šiklja slatko i gorko? Može li, braćo moja, smokva roditi maslinama ili trs smokvama? Ni slan izvor ne može dati slatke vode (Jak 3, 10-12).* Jakov nas uvijek iznova podsjeća da nas vjera u Isusa preobražava, da se nužno očituje u našim djelima; u ovom slučaju, u našim riječima. I koristi jednostavne primjere kako bi nam pomogao razumjeti njegovu poruku. Kao što možemo upravljati cijelim tijelom konja stavljajući mu uzde u usta ili upravljati cijelim brodom malim kormilom, tako je važno paziti na sadržaj naših razgovora (usp. *Jak 3, 3-4*). Naš jezik, inzistira Jakov na svojim primjerima, može biti poput

male vatre koja na kraju zapali šumu ili kao smrtonosan otrov koji ubija (usp. *Jak* 3, 5-8). Zato je važno da se često preispitujemo o načinu na koji govorimo o ljudima i događajima oko sebe te o motivima koji nas na to navode. Na taj način možemo pratiti tragove koji nas vode do onoga što je uistinu u našim srcima.

Tijekom homilije u župi na periferiji Rima, papa Franjo je potaknuo vjernike da idu putem koji od naših riječi vodi do naših srdaca. Na taj način možemo iskreno otkriti jesmo li ispunjeni ljubavlju ili, naprotiv, ravnodušnošću ili mržnjom. Sveti Otac nas je ohrabrio „da budem iskreni prema sebi. To nije lako! Jer, kada vidimo da u nama nešto nije u redu, ne pokušavamo li to uvijek prikriti? Pa da ne izađe, zar ne? Moramo tražiti od Gospodina dvije milosti. Prva milost: da znamo što nam je u srcu, da se ne zavaravamo, da ne živimo u prijevari. Druga

milost: činiti ono što je dobro u našim srcima, a ne činiti zlo koje je u našim srcima. Zapamtite da riječi izrečene protiv druge osobe, pa čak i zla volja, ubijaju. Često se čini kao da je grijeh ogovaranja i klevete izbrisan iz Deset zapovijedi, a ipak govoriti zlo od drugoj osobi je još uvijek grijeh.”^[1] Ne možemo, dakle, banalizirati klevetanje; ne možemo jednostavno pretpostaviti da je sve što dolazi iz naših usta dobro: „Jezik se također mora preobraziti, pročistiti. Jezik daje glas glazbi koja odjekuje u srcu.”^[2]

„Kada ne mogu hvaliti, šutit ću”

Sveti Josemaría je imao 29 godina kada je definitivno napustio dužnost kapelana Zaklade za bolesnike u Madridu, kako bi imao više vremena na raspolaganju za razvoj Opusa Dei. Među njegovim osobnim bilješkama tih mjeseci nalazi se nekoliko njih vezanih za aspekt nutarnje zrelosti

koju je pokušavao ojačati u svojim odnosima s drugima u ovom odlučujućem vremenu: „Biti ću vrlo oprezan u svemu što uključuje formiranje sudova o ljudima, ne dopuštajući loše mišljenje o nikome, makar njihove riječi ili djela daju razumne osnove za donošenje takvog suda.”^[3] — „Praktične odluke: (1) Prije početka razgovora ili posjeta bilo kome, podići ću svoje srce prema Bogu. (2) Neću biti tvrdoglav, čak i ako za to imam mnogo razloga. Reći ću samo svoje mišljenje ako je to na slavu Božju, ali bez inzistiranja. (3) Neću davati negativne kritike: kada ne mogu hvaliti, šutit ću.”^[4] —

Ove dvije bilješke su porijeklo točaka 442 i 443 u njegovoj knjizi *Put*. Slijedi ih još petnaestak razmatranja o različitim oblicima kritike prema drugima. Ovi tekstovi otkrivaju uvjerenje da ključ donošenja dobrog ploda leži u pročišćenju izvora naših djela u našem srcu - podizanju srca i

istinskom traženju Božje slave tako što ćemo paziti na svoje misli i donijeti praktičnu odluku da nikada ni o kome ne govorimo loše.

Osma zapovijed ne odnosi se samo na izbjegavanje velikih obmana; također ima za cilj oblikovati u nama nutarnji svijet koji traži samo ono što je istinito, osobnu želju da naše prosudbe nikada ne budu onečišćene sjenom laži ili dvoličnosti. Katekizam Katoličke Crkve uči da „poštivanje dobra glasa osoba zabranjuje svaki stav i svaku riječ koji im mogu prouzročiti nepravednu štetu.”^[5] I dalje definira: neosnovan sud (kad se prihvaća kao istinit, bez dostatnog temelja, neki moralni manjak svoga bližnjega), ogovaranje (otkrivanje tuđih manjkavosti i pogrešaka osobama koje za to ne znaju, bez valjanog razloga) i klevetu (davanje prigode za krive sudove o drugima). Crkva nas majčinskim srcem čuva od

ovih kamena spoticanja koji mogu samo naštetiti nama i drugima.

Postoji i drugi način nanošenja štete istini svojim riječima: kroz nedostatak diskrecije koju zahtijeva naš rad ili naše odgovornosti.

Katekizam još jednom jasno ukazuje na to da „pravo na priopćavanje istine nije bezuvjetno.”^[6] U svakom slučaju, trebamo razmotriti „je li ili nije prikladno otkriti istinu onomu tko za nju pita” i shvatiti da postoje razlozi „da se prešuti što ne smije biti poznato,” pogotovo kada zapravo „nitko nije dužan otkriti istinu onomu tko nema prava da je upozna.”^[7] Može se dogoditi da zbog našeg položaja u društvenoj ili profesionalnoj skupini imamo informacije koje drugi ljudi nemaju. To su situacije u kojima je potrebno pročišćavanje kako bi se odredilo što se može i treba priopćiti. Informacija daje određenu moć, a iskušenje da ju se neodgovorno upotrijebi, pretvori

u glasine, klevetu ili taštinu, uvijek vrebaju u blizini. To je, nažalost, smrtonosni otrov za vlastitu ispravnost nakane.

Indiskrecija u upravljanju informacijama često šteti onima koji ih primaju jer često nemaju potrebne elemente da ih probave ili razumiju. Nije pošteno nametati terete onima koji nisu pozvani da ih nose. Kada je sveti Josemaría govorio o „šutnji dužnosti” koju je don Alvaro držao s obzirom na svoj rad pri Svetoj Stolici, uvijek je hvalio nadnaravni duh koji je don Alvara potaknuo da čuva informacije s velikom profinjenošću.

^[8] Diskrecija u crkvenim poslovima i pitanjima tuđih života je uvjet za plodnost: *Smrt i život u vlasti su jeziku, a tko ga miluje, jede od ploda njegova (Izr 18, 21).*

Kako protumačiti što se događa

Kako bismo izbjegli da se zapetljamo u grmlju laži, Katekizam preporučuje

siguran način: „Misli, riječi i djela svoga bližnjega tumači, koliko je moguće, u povoljnom smislu.”^[9] Kada tumačimo događaje oko sebe, tj. kada svaku izoliranu činjenicu spojimo u priču koja ih povezuje, to nikada ne činimo na neutralan način. Uvijek biramo točku gledišta, mjesto odakle ćemo ih gledati i ocjenjivati, makar i nesvjesno, jer imamo nutarnji svijet koji naginje naše prosudbe na jednu ili drugu stranu. To se događa, na primjer, kada kažemo da smo „pozitivno predisponirani” ili „negativno predisponirani” prema nečemu ili nekome.

Sveti Josemaría uvijek je pokušavao gledati na ljude kao što bi na njih gledala njihova vlastita majka. To može ukloniti napast da svojim riječima i sudovima učinimo štetu, budući da pruža pozitivno stajalište s kojeg se tumače postupci drugih. Tako, čak i ako su prividne činjenice iste, tumačenje se mijenja; i ima

tendenciju da bude u skladu s načinom na koji Bog gleda na događaje i ljude. Može biti korisno zapamtiti da Bog i đavao uvijek gledaju na iste činjenice, ali imaju vrlo različita tumačenja.

„Paradoksalno, čak nam i Zli može reći istinu, ali to čini samo kako bi nas osudio. Međutim, znamo da nas Istina koja dolazi od Boga ne osuđuje, već nas prihvaća, grli, podržava, oprašta.”^[10] Sjedinjujući se, kroz molitvu, s ovim božanskim načinom gledanja, pomaže nam da budemo ljubazniji i strpljiviji s onima oko nas.

No ako ne uspijemo neprestano pročišćavati svoja srca, ako ne otkrijemo trnje koje pokušava naći put do našeg jezika, događaji oko nas navest će nas na neosnovane sudove, upadanje u ogovaranje i klevetu. I bit će nam teško otkriti Boga koji uvijek djeluje na tajanstven način. Suočeni s onim što se događa oko nas, uvijek možemo birati između osuđujućeg i

kontemplativnog načina gledanja. Fray Luis de Granada, objašnjavajući osmu zapovijed, rekao je da osuđujući pogled nastoji raniti istinu u našem bližnjemu: „Bog je onaj koji zna svu istinu i zna tko je posjeduje, a tko ne. On je Jedini kojemu trebamo doći reći istinu jer je on njezin pravi sudac.”^[11] Samo Bog zna što se nalazi u dubini ljudskih srdaca.

Bog je jedini sudac

Evandjelja nam pokazuju kako, nastojeći staviti Isusa na kušnju, neki autoriteti se žale da njegovi učenici jedu subotom ili da Učitelj na taj sveti dan liječi čovjekovu ruku. Zatim, iz zavisti, pripisuju Beelzebulu činjenicu da Krist liječi opsjednutoga. Ali naš Gospodin, *znajući njihove misli* (Lk 11, 17), nastojao je probuditi njihova srca, doprijeti do dubine njihove duše: *Kako možete govoriti dobro kad ste opaki. Ta iz obilja srca*

*usta govore! Dobar čovjek iz riznice
dobre vadi dobro, a zao čovjek iz
riznice zle vadi zlo. A kažem vam: za
svaku bezrazložnu riječ koju ljudi
reknu dat će račun (Mt 12, 34-36).*

Usredotočujući se na važnost srca, Isus nas podsjeća da će za nas koji se želimo pridružiti njegovom poslanju i koji želimo donijeti pozitivnu preobrazbu u svijetu, najplodonosniji pristup uvijek biti stalno mijenjanje sebe iznutra; odlučiti se biti ljudi koji svojim riječima pokreću srca drugih prema dobru, umjesto da se žele umiješati u sve, a na kraju u svojim razgovorima povrijede bližnjega.

Jedan od uzroka ogovaranja (koji se, kao što smo vidjeli, u početku javlja u nutarnjem svijetu osobe) je iskušenje da nastojimo biti suci svemu što se događa oko nas.^[12] Taj se stav često povezuje sa sklonošću da se pokuša igrati preveliku ulogu u Božjim planovima, gotovo kao da Božja sloboda ili sloboda drugih ne mogu

djelovati bez našeg odobrenja. U ovoj vrsti nesređene kritičke prosudbe, koja se lako izrodi u klevetu i ogovaranje, papa Franjo je otkrio „mračnu radost,”^[13] nešto što se na prvu „može činiti ugodnim,”^[14] možda zato što nas navodi da zauzmemo poziciju prosuđivati sve što u stvarnosti pripada samo Bogu. Kako bismo se suprotstavili ovom lažnom gledištu, trebamo poticati jednostavno uvjerenje da nam je Providnost povjerila malu parcelu svog vinograda na kojoj ćemo, ako uložimo svoje talente u rad, biti plodni i sretni. Nije sav vinograd u našoj nadležnosti niti imamo dovoljno informacija da sve vinogradare pozovemo na sud. Težeći tome može biti znak da ne posvećujemo sadašnji trenutak ili ne činimo da naše vlastite sposobnosti urode plodom. Ulažući vrijeme u kritiziranje drugih, oduzimamo vrijeme onima koji nas stvarno trebaju; na kraju, to je energija koju

nam davao otima. To je jednostavno zamka koja nas sprječava da činimo dobro koje Bog od nas očekuje.

Sveci su, unatoč tome što su se često suočavali s događajima s kojima se nisu slagali, čak i unutar Crkve, znali prepoznati Božje vrijeme i način djelovanja, a da ih ne narušavaju svojim jezicima. Sveti Josemaría, u bilješkama napisanim 1933., dok je razmišljao o formiranju prvih ljudi koji će pristupiti u Opus Dei, napisao je: „Govorite li loše o drugima? Tada gubite duh Djela i, ako ne naučite provjeriti svoj jezik, svaka riječ će vas odvesti korak bliže izlazu.”^[15] To ne znači da ćemo se uvijek slagati sa svima, već biti spremni ući u Božji način djelovanja, kanalizirajući ta neslaganja prema pravom vremenu i mjestu, gdje mogu istinski uroditi plodom.

Radovanje dobru drugih

Još jedan veliki generator klevete je često zavist. Zapravo, sveti Toma Akvinski mrmljanje (gundanje i prigovaranje na druge) smatra „prvom kćeri“ ove „tuge zbog tuđeg dobra.“^[16] Prva napast koju knjiga Postanka otkriva upravo je napast zmije koja, iz zavisti prema ljudima i mržnje prema Bogu, želi ih razdvojiti. Đavao je prevario naše praroditelje mrmljajući im o Stvoritelju: *Ne, nećete umrijeti! Nego, zna Bog...* (Post 3, 4-5) Još jednom vidimo napast da želimo znati više nego Bog, upasti u njegovo vrijeme i prostor. Knjiga Mudrosti također nam govori da je *Bog stvorio čovjeka za neraspadljivost i učinio ga na sliku svoje besmrtnosti. A đavolovom je zavišću došla smrt u svijet i nju će iskusiti oni koji njemu pripadaju* (Mudr 2, 23-24). I evanđelje po Marku govori nam da je Isus izdan zbog zavisti (usp, Mk 15, 10). Tuga i ljubomora zbog tuđih dobara mogu

dovesti do potkopavanja, pa čak i narušavanja časti onih oko nas.

Jedna od vrata kroz koja se može uvući zavist jesu da se neprestano uspoređujemo s drugima. Ovakav stav zanemaruje činjenicu da smo svi različiti i da ćemo u životu teško svi biti jednako tretirani. Sam Bog nije dao svoje darove svima jednako; on nas poznaje bolje od ikoga drugog i svoje darove dijeli na različite načine. Majka se prema djeci odnosi prema njihovim potrebama i ne raspoređuje sve istom mjerom.

Dobar način da spriječimo izazivanje zavisti je naučiti radovati se dobru drugih. To nam može lako doći, pa čak i instinktivno s ljudima koje najviše volimo, s našim intimnim krugom prijatelja; ali nije tako lako kad se taj krug počne širiti. Mala osobna odricanja kako bi drugi mogli napredovati dobra su škola za prevladavanje iskušenja zavisti,

osobito u područjima gdje su prestiž i slava u pitanju. *Radujte se s radosnima* (Rim 12,15), savjetuje nas sveti Pavao u svojoj poslanici Rimljanima.

* * *

Osma zapovijed štiti naš unutarnji vrt od divljeg rasta gloga i trnja, kako bi naše srce urodilo plodom koji Bog od nas očekuje. „Bog želi da budemo umjereni u svojim prosudbama, da ne donosimo sud na brzinu, da ne pretpostavljamo najgore o drugima. On želi da suosjećamo s naporima naših bližnjih, da s naklonošću gledamo na njih, da uvijek dobro govorimo o njima i opravdamo njihove pogreške kad god je to moguće... Neka sve tvoje riječi budu kreposne i ispravne, i ne dopusti da itko misli da je netko zao zbog onoga što si rekao.”^[17] Željati živjeti u istini navodi nas da gledamo nad izvorom naših sudova, kako bismo uvijek

mogli izgovarati kršćanske riječi koje podupiru druge, a ne da ih slome; riječi koje ne zamračuju svijet, nego ga osvjetljavaju.

^[1]Papa Franjo, Homilija, 16. veljače 2014.

^[2]Monsignor Fernando Ocáriz, *In the light of the Gospel*, „Murmuring trivialized”.

^[3]*Intimne bilješke*, br. 389, 14. studenog 1931., citirane u *The Way, Critical-historical edition*, Pedro Rodríguez, Rialp, Madrid, 2004., str. 607.

^[4]*Intimne bilješke*, br. 399, 18. studenog 1931., citirane u *Isto*.

^[5]*Katekizam Katoličke Crkve*, br. 2477.

^[6]*Isto*, br. 2488.

^[7]*Isto*, br. 2489.

^[8]Usp. Sveti Josemaría, Bilješke uzete tijekom obiteljskog druženja, 19. veljače 1975.

^[9]Katekizam Katoličke Crkve, br. 2478.

^[10]Papa Franjo, Apostolsko pismo *Patris corde*, br. 2.

^[11]Fray Luis de Granada, *Compendium of Christian Doctrine*, part II, c. IX.

^[12]Sveti Toma Akvinski kaže kako je pretpostavka da netko nešto posjeduje što ne posjeduje dio ponosa. Usp. *Summa Theologica*, II-II, q. 162, a. 4.

^[13]Papa Franjo, Homilija, 27. ožujka 2013.

^[14]Papa Franjo, Homilija, 16. veljače 2014.

^[15]Intimne bilješke, br. 953, 19. ožujka 1933., citirano u *The Way*,

Critical-historical edition, ured. Pedro Rodríguez, Scepter, str. 623. Ova bilješka je podrijetlo točke 453 u *Putu*.

^[16]Usp. Sveti Toma Akvinski, *Summa Theologica*, II-II, q. 36, a. 1, resp. I a. 4, obj. 3.

^[17]Fray Luis de Granada, *Compendium of Christian Doctrine*, part II, c. IX.

Andrés Cárdenas Matute

pdf | document generated
automatically from [https://
dev.opusdei.org/hr-hr/article/iz-obilja-
srca-istina-i-milosrde-u-donosanju-
suda-o-drugima/](https://dev.opusdei.org/hr-hr/article/iz-obilja-srca-istina-i-milosrde-u-donosanju-suda-o-drugima/) (8.08.2025.)